

GOSINZEANA

REVISTĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMÂNALĂ

PROPRIETAR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul III. — Nr. 48.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
In străinătate 20 cor. □ Un exemplar 20 bani.

Orăștie, 7 Decembrie 1913.

Monumentul Generalului Rusesc *Suvaroff*, care la 1789 a bătut cu 10.000 de Ruși o armată de 100.000 de Turci la Plăinești, în Moldova! I s'a ridicat aci un măreț monument la 19 Nov. 1913.

— Vezi mai pe larg pe pag. următoare. —

PRINCIPESA MARIA

a României, începe să fie observată pe cerul politice mari a Europei, nu mai mult ca o stea strălucitoare numai prin frumseța sa și care luminează numai asupra Țării sale, ci deja ca o mare diplomată, care cu degete moi și fine, dar hotărâte și istețe din cale-afară, ar fi țăsând fire departe mergătoare în diplomația înaltă dintre familiile Domnitoare și dintre statele în capul cărora stau! Acestei frumoase fiice a Albionului, i se atribue planuri cu adevărat mari, de apropiere între anumite familii Domnitoare, de urzire a noue legături, cari ar fi hotărâtoare nu numai pentru Familia Domnitoare Română, dar chiar pentru politica mare europeană, poate pe veacuri înainte. Îndeosebi Tronul României, ar fi prin aceste planuri ale Principesei, fixat cu picioarele în stânci mari tari ca colțurile Carpaților și ca granitul coastelor britanice... Iacă într'adevăr ce scrie corespondentul din *Berlin* al ziarului Bud. H. din Pesta, scrisoare pe care numitul organ o tipărește la loc de frunte în numărul său de Duminecă, 30 Novembre. Vorbind despre aceea, că la Curtea Română s'a conceput planul de a da Albaniei de Principe pe Wilhelm de Wied, întemeind prin asta o nouă dinastie domnitoare în Europa și făurind pe seama ei o nouă Coroană, — lucru ce ar fi vrednicia Reginei Elisabeta (Carmen Sylva) care și Ea e fiică a Familiei de Wied, — numitul corespondent berlinez, spune:

...„Dar are Ea (Regina Carmen Sylva) o colaboratoare cu mână tare, despre care până aci s'a vorbit în cercurile Curților, tot numai ca despre o femeie foarte frumoasă. Pe când Principesa Maria, Moște-

nitoarea de Tron, nu e numai femeie frumoasă, ci — așa se pare — și o diplomată distinsă! Ani de zile a strălucit pe Cerul Curții Române, numai ca o stea singuratică, nimeni nu știă ce dorințe, pofte, năzuințe stăpânesc sufletul ei. Azi însă iese tot mai marcată în relief icoana nouă a *puterii viitoare a României, icoană la care Principesa lucrează cu mare zel; pe urma legăturilor sale puternice de înrudire! Și norocul tradițional al Coburgilor, îi însoțește pașii!*

La Londra așa se șoptește, că Moștenitorul de tron al Angliei, își va alege soața vieții sale între două Principese foarte frumoase, și anume: Coroana Imperiului britanic, va împodobî odată sau fruntea fiicei a doua a Țarului, sau pe a Principesei Elisabeta a României!

Că tânărul Principe își va găsi fericirea la Petersburg ori la București, — asta e încă întrebare a viitorului, dar nu e peste putință ca dorința Principesei Maria să se împlinească!, — căci doar fetița ei e una dintre cele mai dragălașe ființe din lume!

Al doilea mare plan al ei e, ca fiii ei să ajungă ginere Țarului Rusiei, — lucru ce nu întâmpină pedeci mari!

Și pe când în trecut, familiile Puternicilor Europei își dădeau întâlniri în Copenhaga, — se poate întâmpla ca, peste zece ani, locul cel mult pismuit, să fie capitala României!

Dacă corespondentul din *Berlin* al unui ziar maghiar atât de puțin binevoitor Românilor, ca Bud. H., e silit a mărturisi aceste lucruri, pe cari așa le află acolo și așa le vede, și numitul ziar le face loc la poziție de onoare, îndată după prim-articolul seu, — trebuie că aceste lucruri sunt deja așa de pregătite, așa de coapte, încât nici nu va mai trece

mult timp până vor fi date în toată forma pe față. Și dacă mai întârzie, pricina ci-că e Țarevna, care se află în ajun de fericit eveniment familiar, peste care încă n'a trecut.

*

— Pe paginile următoare prezentăm pe cele mai multe din persoanele în jurul cărora se țes zvonurile acestea frumoase. Arătăm pe cele două fiice ale Țarului, de cari e vorba, pe Princesa Elisabeta a României, pe mama ei, Princesa Maria, țesătoarea influență a acestor planuri, pe Prințul Carol în civil și ca splendid ofițer. (Pe Augusta Carmen Sylva, vedeți-o în fruntea numărului 33 al „Cosinzenei“ din a. c.)

Monumentul Suvaroff. La 1789 Rusia a avut iarăș un războiu cumplit cu Turcii. Cum pe atunci Țările Române, Moldova și Muntenia, se aflau încă sub suzeranitate turcească, Turcii țineau că hotarele lor se întind până la hotarele Rusiei, așadar și peste Muntenia și Moldova! Și când aveau de furcă cu Rușii, cari de pe atunci le purtau Sâmbetele și le dădeau, la răstâmpuri, lovituri, cari să pregătească creparea păreților împărăției păgâne, cu scop de a liberă de sub jugul greu al ei popoarele creștine din Balcani, — ei veniau cu armile lor până sus în Moldova, spre a-și apăra — „hotarele“.

O astfel de încăerare a fost și cea din 1789, dată la *Plăinești*, în județul Râmnicului-Sărat al Moldovei. A fost o ciocnire din cele mai strașnice și furioase între armatele rusești și armile păgâne. Ba fu această luptă a Rușilor un act de adevărat și măreț eroism, — dacă ținem seamă de faptul, că generalul rus *Suvaroff*, aveă o armată de abia 10.000 de oameni, și totuș a dat cu ea astfel de lovituri grozave armatei păgâne, încât a învins armata cea de 100.000 de Turci, spulberându-o cu totul!

Acestui măreț fapt ostășesc, acestui erou, a dorit Țarul rusesc să-i ridice un monument vrednic, și pentru aceea a cerut voe guvernului român dela București, să poată ridica în hotarul comunei *Plăinești*, monumentul eroului *Suvaroff*, pe care el, Țarul, îl dăruiește și poartă toate cheltuelile lui. Guvernul român i-a dat voe. Și la 19 Nov. n. a. c. monumentul s'a desvălit, fiind de față Metropolitul Moldovei din Iași, cu înaltul cler, și delegația armatei ro-

mâne, condusă de Generalul Văleanu, și delegația Țarului, respective a armatei rusești, condusă de Generalul rus *Romanenko*.

Printre delegații armatei române, era și căpitanul *Rosetti*, strănepot al Hățmanului Moldovean *Rosetti*, care la 1789 a luat parte alături de Ruși la bătălia contra Turcilor, în fruntea unei cete de Români.

La desvălire s'au rostit frumoase vorbiri din partea Metropolitului Moldovei și a generalului Văleanu, apoi din partea generalului rus *Romanenko*, care a răspuns în franțuzește.

Monumentul e frumos, lucrat de un sculptor rus din Odessa, în bronz, pe un soclu înalt de marmoră. E înalt de 9 metri! Generalul *Suvarov* e închipuit în o clipă de uriaș avânt, când cu chipiul în mână își îmbărbătează soldații! E așezat așa, ca și când cu mâna ar arăta spre Rusia!

Înainte de desvălire misiunea rusească s'a dus de s'a prezentat Maestății Sale *Regelui Carol* la Sinaia. Au fost primiți în Castelul Peleş, unde s'a dat și un prânz în onoarea lor, la care Regele s'a arătat fericit a-i putea primi și a arăta de nou „sentimentele Sale de adâncă simpatie ce le are pentru *Domnitorul* lor și pentru *armata* rusească, de care atâtea momente scumpe ne leagă“.

□ □ □

Noul cap încoronat al Albaniei, Wilhelm Principe de Wied și Principesa Sofia.

Norocul lor la București a răsărit.

Lucrurile sunt cu totul pregătite.

Albania își are deja Capul său, Domnitorul, care încurând își va și face intrarea sărbătorească în noua sa patrie, în Albania. Arătăm aci chipul noului Principe *Wilhelm de Wied* și a soției sale *Principesa Sofia*.

Despre noul Principe se spune, că e om foarte serios, acurat și energic, e soldat din tălpi până 'n creștet, și-i place ordine militară în toate în jurul său. De aceea și în noua patrie merge cu gândul hotărât a face ordine și a ține disciplina cea mai deplină, prin care să statorească un bun nume țării noue.

Principele Wilhelm de Wied și Principesa Sofia.

Cât privește faptul, că chiar pe el l'a ajuns norocul a fi trimis să poarte Coroana noului Principat, — apoi în Berlin se spune, că norocul i-a stat în — *Curtea Română dela București*.

Iaca de ce: Regina României e și ea din familia de Wied. Și când a fost vorba de a alege persoana care să ajungă pe tronul Albaniei, — se vorbea între altele și de aceea, că Principele Carol al României să fie propus pentru această menire, căci el, deși tânăr, sub ocrotirea înțeleptului său moș și cu povața tatălui său, Principele Ferdinand, care încă e un om foarte serios și distins militar, își va putea împlini chemarea mai bine decât un Principe trimis te miri din ce cap de lume, și care n'ar avea pe nime pe-aproape la îndemână.

Dar cercurile conducătoare române au zis: Nu se poate! Pe Prințisorul nostru Carol nu-l dăm! El e de care leagă, am putea zice, zece milioane de suflete românești cele mai frumoase nădejdi, el nu e iertat să se depărteze nici macar așa în chip trecător, din Țară, din mijlocul poporului pe care e chemat a-l conduce ca mâne, — el trebuie să rămână și mai departe aci, să crească și mai departe cu noi, fiind el cu totul al nostru și numai al nostru! — La Curtea română și-a zis însă lumea: Dar știm noi alt om potrivit pentru scopul acesta: ar fi Principele *Wilhelm de Wied*, care ar fi foarte nimerit, pentru firea și serioșitatea sa, și care, înrudit fiind cu familia noastră (Familia Domnitoare română) va avea tot așa simpatia și spriginul, chiar

ocrotirea acestei Curți, ca și cum am fi trimis acolo pe Carol.

Și lumea mare din Germania și Austria și de aiurea, care ține mult la Familia Domnitoare română, a privit nițel lucrul mai de aproape, și a zis: Că drept are! Uite, ce înțelept socoate și alege Curtea dela București persoana pentru Tronul Albaniei! Și Principele nominat la București, fu primit de toate celelalte Curți și în Ianuar va intra în Albania ca Domn al ei, și își va pune pe cap Coroana cea mai nouă din Europa.

Correspondentul din *Berlin* al unei foi mari din *Pesta*, vorbind despre acest succes al Curții române, mărturisește aceea ce în *Berlin* se știe și se vorbește, când spune următoarele:

„Cel dintâi plan al tronului familiei de Wied, s'a născut la *București*“. — Și admirând succesele Curții române, adaugă:

„*Curtea Română ajunge încetul cu încetul pe toate terenele, în planul prim!* Regina (Elisabeta, Carmen Sylva) care e născută Princesă de Wied, a prins firește, cu bucurie ocaziunea pentru întemeierea noii *dinastii de Wied*...“

Prezentând astfel acest fapt interesant, ca operă a Reginei României, ziarul maghiar nu uită a se împănă nițel și pe sine cu pennele acestei Auguste Domnitoare, când întrețese observarea: „...Poate azi puțini își mai aduc aminte că printre tilulele pe cari le poartă Regina Elisabeta, lucește mândru și titlul de *Doctor maghiar!*...“ Universitatea maghiară din Cluj, adecă, nainte cu vreo 12 ani, a dăruit și Reginei României, pentru meritele sale literare, titlul de *Doctor de onoare* al acelei Universități, — și acum că se vorbește atâta bine despre Curtea Română și de laureata ei Regină-poetă, ziarul maghiar află de bine să fluture nițel înaintea ochilor cetitorilor sei, diploma de *Doctor*, ce o are dela o universitate maghiară.

□ □ □

Principesele Olga și Tatiana, fiicele mai mari a Țarului în portul lor național rusesc.

O LUME NEBĂGATĂ ÎN SEAMĂ, care însă seamănă cu lumea oamenilor.

Observațiile alor doi învățați asupra vieții și moravurilor furnicilor.

Gințile lor pacinice și războinice. Clasele sociale. Disciplina, grija de morții lor, etc.

Sir John Lubbock, unul din cei mai de seamă învățați în ale naturii, după lungi și temeinice observări, hotărăște furnicilor al doilea loc în șirul animalelor, îndată după om, înainte chiar a maimuțelor, despre cari de altcum știm cu toții cât sunt de istețe.

Într'un furnicar găzduesc peste tot trei feluri de locuitori: bărbații cu aripi, femeile înaripate și lucră-

toarele fără aripi. Reginele, — se vede că și furnicile își au reginele lor întocmai ca albinele, — au o încăpere deosebită; ele asigură înmulțirea furnicarului și sunt îngrijite cu multă băgare de seamă.

Asupra lucrătoarelor cade toată grija mâncărilor înlăuntru și afară de furnicar. Ele pregătesc hrana, se îndeletnicesc cu creșterea furnicilor tânăre, sunt zidari dibaci, ele măresc locuința, repară stricăciunile, mereu veghiază la liniștea coloniei, îngrijesc de casă, dau învățături celor tânăre, scapă dela înnece pe celelalte, îngrijesc de bolnavi și duc pe cei morți la cimiter; lucrează și se supără, stau de povești și pe-trec, se ceartă cu vecinele lor și-și

Tarevna, cu fiul seu Tareviciul.

fac găteala; peste tot duc o întreagă vieață de lucru.

Și în această colonie, unde fiecare membru își îndeplinește datoria până la capăt, unde nici o desbinare nu împedecă sau micșorează fericirea comunității, domnește cea mai caldă dragoste de patrie, care se poate întrezări în toate legăturile furnicilor libere cu furnicile triburilor, a cuiburilor vecine.

La cea mai mare parte dintre soiurile de furnici, *lucrătoarele* hotărăsc războiul sau pacea.

Sunt însă și unele soiuri de furnici, am putea zice *gințile războinice*, cari întrețin armata, ai căror „soldați” în vreme de pace duc sar-

cinile cele mai grele, iar în vreme de războiu fac slujba de adevărați luptători, atacând pe micii drumeți, jefuind, nimicind toate furnicarele pe unde trec, înaintând chiar și până în găurile viespilor, cu un cuvânt purtându-se ca niște adevărați soldați de temut! Soldații fac toate acestea și spre desvinovățirea lor, numai pentru a înzestră coloana lucrătoarelor ce merg la luptă cruntă și pe care au îndatorirea de a o apăra și a o hrăni până la lagărul apropiat.

Și acum să facem cunoștința unei familii de furnici. Să ne înfățișăm unui „trib” de furnici negrecenuși, cari sunt foarte număroase

în Europa și America-de-Nord, și să vizităm o „colonie” de furnici de acestea. Înaintăm. Arătarea noastră pricinuește o mare spaimă și suntem dați de știre de vreo câteva furnici, cari se plimbă, și de păzitori, locuitorilor furnicarului. „Păziți-vă!” Strigătul paznicilor se răspândește din ce în ce cu o repeziciune surprinzătoare, chemând pe fiecare cetățean la postul său de scăpare sau de apărare, pentru a sări în ajutorul patriei primejduite!

După ce au băgat de seamă că noi nu suntem niște războinici veniți să luăm în stăpânire furnicarul și să luăm pe locuitori în robie, după cum, fac furnicile sângeroase, alarma se potolește și ne putem apropia.

Așadar furnicile pot să-și schimbe între ele, să-și trimită părerile, prin atingerea aripilor și poate și prin sunete date de organele de strigare, așezate pe inelele pântecului.

Semnul de alarmă a fost dat și răspândit cu o iuțea uimitoare și prins de un organ de auzit așezat în aripi și poate de un al doilea organ care primește sunetul în fluerile labelor. Or fi având urechi de zeceori de fine ca ale noastre, încât vor fi auzind și sunetul telegrafiei fără fir, când trece pe undele aerului! Cine-ar putea garanta că nu?

Trecem pe lângă o furnică lucrătoare, ce se îndeletnicește tocmai să-și facă găteala, căci curățenia este una din însușirile de căpetenie ale furnicii. Așezată pe cele patru labe de dindărăt, cu capul în sus, ea își trece pe rând sau deodată cele două lăbuțe de dinainte pe frunte și pe obraji, întocmai cum se spală pisicile (și cum mulți oameni – nu se spală...)

Văzurăm apoi altele lungite pe spate, lingându-se, altele periindu-se. Iată colo o gălceavă, se bat! Ne apropiem ca să le despărțim, dar ele nu se bat, fac un joc ca să-și petreacă și fiecare din cei doi potrivnici are destulă grijă, ca să nu facă ca unul din ei să sufere.

Pătrundem în furnicar. Prin mici găuri intrăm într'un tunel. Ajungem

Principesa Maria, a României.

Fiica Sa: Principesa Elisabeta.

într'un gang ce duce în jos. Aici ne întâlnim cu o furnică lucrătoare ce veniã înspre noi. Trecem în galeriile adânci săpate în pământul afânat. Iată camere foarte largi, joase, cari duc din una într'alta. E o vieață tare lucrătoare aici. Este un dute-vino neîntrerupt de lucrătoare, cari merg dela o încăpere la alta, ducând ouă sau larve. Sunt multe camere ocupate fiecare cu grămezi egale de ouă.

Mai departe vizitãm camerele ocupate de grămezi de larve, așezate ca sacii de făină la aceeaș înălțime și cari au lipsă tot de ajutorul lucrătoarelor ce le hrănesc.

În preumblarea noastră subpământeană ne coborâm într'un etaj mai jos. Acolo într'o cameră mare sunt așezați pușin cam în neorânduială *coconii*, de formă rotundă și lungăreață.

Dar iată soarele aruncându-și

razele focoase pe furnicar, căldura crește și văzurãm cum sosesc pe rând, în camerele de jos, cete întregi de furnici lucrătoare, cari aduc fiecare o larvă sau un cocon, pe care-l feresc de neajunsurile unei călduri prea ridicate.

Dacă se ridică o piatră, care acopere un furnicar, se poate vedeã cum în mijlocul unei mari spaime și încurcături, cetele de lucrătoare caută să fugă cât pot de repede, ducând câte un ou în gură. Acest ou este o larvă sau un cocon aflat în acea clipă în încăperile de sus.

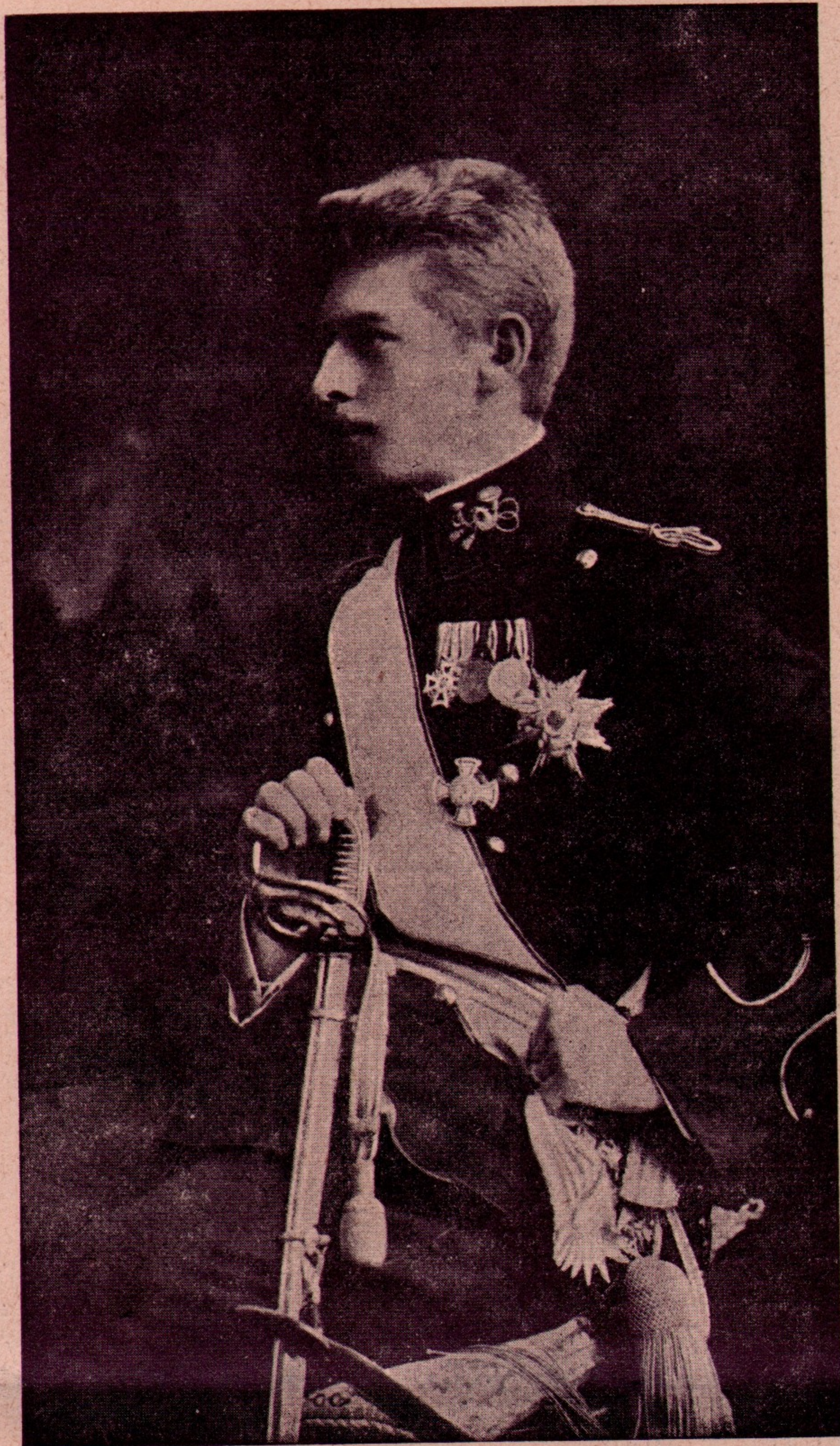
Printr'o încurcătură de drumuri, de camere mai mult sau mai pușin largi, în mijlocul unei mari hărnicii, ne reînțoarcm. Soarele de data aceasta nu mai arde cu fãrie și lucrătoarele își pot readuce copiii la un etaj mai ridicat. A doua zi aceeaș muncă începe dela capăt. Vremea trece, rândul de furnici se

schimbă, dar munca e aceeaș. Așa descrie „Ziarul Călătorilor“ vieața acestui interesant și inteligent neam de ființe mici de pe pământ.

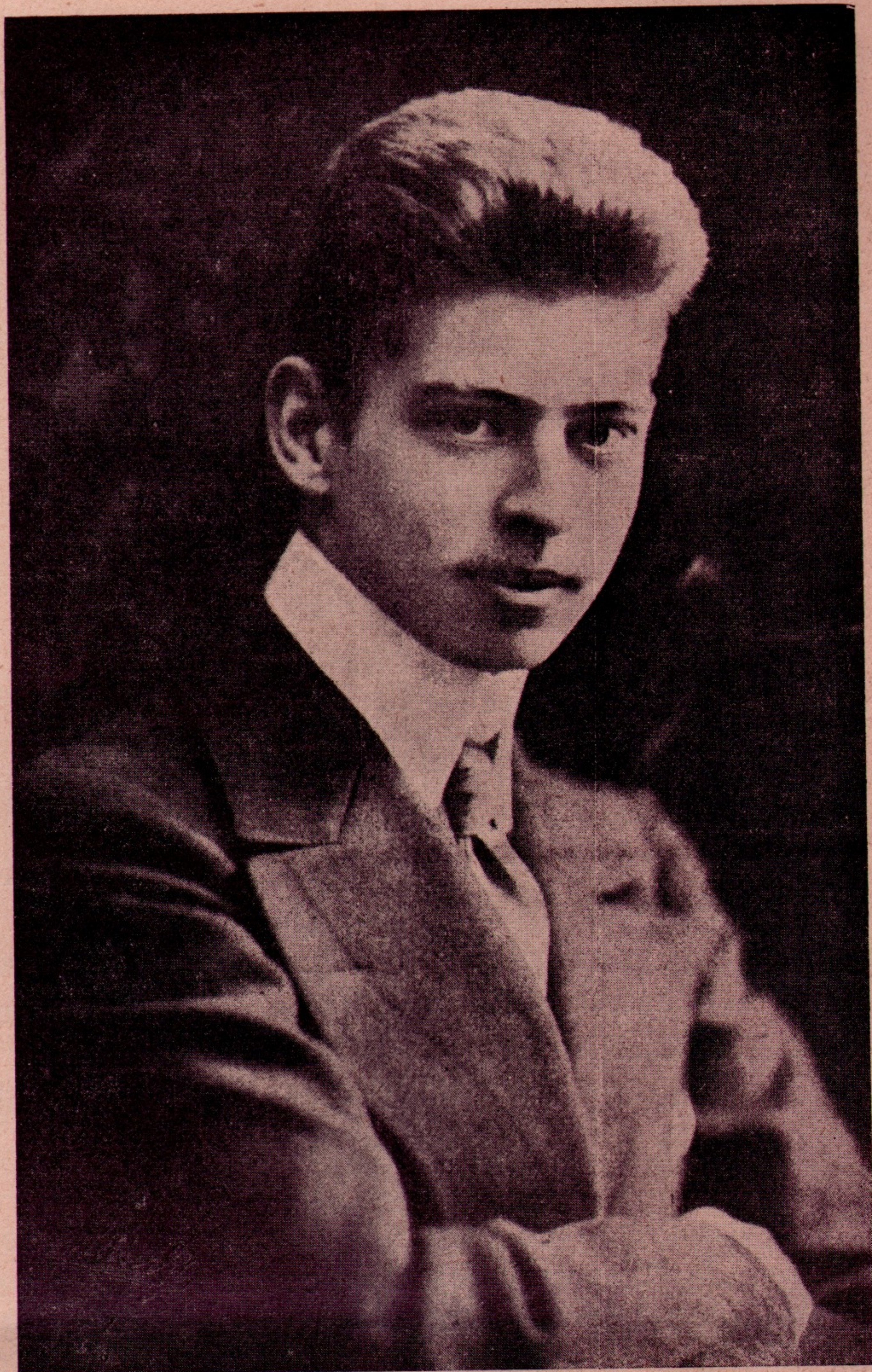
*

Un învățat francez cu numele *Ernest André* a scris o carte întregă asupra micului popor al furnicilor, cari nouă ne sunt destul de cunoscute altcum, dar numai prin neajunsurile pe cari le fac, când dau de zahăr, sau de alte dulcetuuri. În această carte învățatul amintit ne arată obiceiurile, așezămintele, precum și însușirile bune și rele ale furnicilor. Între altele el spune:

„Furnicile nu dau cinstea îngropăciunii decât tovarășelor lor, ale căror rămășițe sunt duse cu multă cuviință la locul de odihnă, și se neliniștesc cu totul când văd trupurile moarte ale dușmanilor lor uciși într'o luptă purtată cu ele. Cadavrele furnicilor, cari au fost mai

Prințul Carol, ca ofițer.

Prințul Carol, în civil.

de seamă în viață, sunt îngropate singure, unul lângă altul, în vreme ce trupurile celorlalte sunt îngrămădite unele peste altele în alt loc, așezat în apropiere de cuibul lor și de intrarea galeriilor“.

□ □ □

O MODĂ NOUĂ

A fost o vreme când lumea toată se ocupă de modele femeiești. Când zicem lumea toată îi înțelegem de sigur pe bărbați. La escentricitățile sexului frumos ei răspundeau cu sarcasm și ironie. Sunt numai zece ani decând eră la modă să ne batem joc de modă. Ziarele și revistele din toate țările o zeflemiseau cum puteau mai bine. Desinatorii o caricaturizau. Jurnaliștii o pomeau cu ori-ce prilej. În vremea asta femeile își vedeau de treabă, scorneau și purtau toalete cari de cari mai nesăbuite, iar bărbații lor

achitau facturile cu violență ori cu resemnare.

Apoi, lumea s'a obicinuit să nu mai ironizeze moda femeiască. Și asta, nu pentru că femeile s'au mai potolit, dar fiindcă și-au dat sama că ele primesc cu seninătate toate batjocurile, urmând să se îmbrace după gustul lor. Și gustul lor devenea din ce în ce mai bizar. Vă aduceți aminte de imensele pălării de acum cinci ani, de fustele „entravées“, de mantalele lor de toate formele? Astăzi, moda feminină, încă ar părea excentrică, dacă am stă s'o considerăm cu limpezime. Dar femeile de mult ne-au convins că sentimentul ridicolului nu e slăbiciunea lor.

În răstimpul acesta, noi, bărbații, am rămas staționar. Afară de câteva ușoare fluctuațiuni în croiala pardesiurilor și în deschizătura jiletcei, noi am păstrat aceeași estetică

în îmbrăcămintea noastră. Și dreptatea cere să recunoaștem, că în nici o epocă ea n'a fost mai săracă, mai lipsită de fantezie.

Cu toată ciudățenia toaletelor lor, femeile se arată mai artiste decât noi în ce privește toaleta. Ele trec dela o modă la alta cu o repeziciune uimitoare, și varietatea bogată, la care le silește această trecere, le permit uneori să se oprească la toalete pline de farmec. Femeile au mai ales asupra noastră avantajul de a se împodobi cu toate culorile existente; și în vreme ce noi statornicim la mohorâtele nuanțe negre, cafenii ori cenușii, capul lor reese din culori dulci sau violente: albastru, roz, violet, verde, galben și roșu.

Să mărturisim însă, că ori-ce exces strică. Admitem cu indulgență ca femeia să-și compună vestimintele din culorile cele mai disparente

Țarul Nicolae, al Rusiei.

Toaleta nu e decât accesoriul ființei omenești. Ele nu fac parte din noi înșine. Dar cea mai nouă modă femeiască, auzim că constă în a purta peruci roșii, verzi și albastre, și aceasta nesilește să exclamăm: „Până aci, și mai departe nu“.

Vestea ne vine din Paris. Ci-că le o reprezentăție a Operei de acolo, spectatorii uluiți au avut prilejul să contempleze un grup de dame extrem de elegante, cari purtau deasupra părului niște peruci de toate culorile. La unele peruca era verde, la altele roșie, sau albastră.

Inovația aceasta a făcut mult zgomot în capitala Franței. A doua zi, jurnalele au lăsat vestea în publicul cel mare. Ele au făcut-o protestând împotriva nesăbuitei mode de a-ți schimba ființa. Dar protestarea lor a avut un efect contrariu. După cum așa zisele romane morale, care ne arată pe om în toată răutatea lui, excită înspre rău mințile negative, tot astfel femeile Parisului, decum au auzit că vre-o câteva soațe de ale lor poartă peruci colorate, s'au pasionat pentru această modă nouă.

Deocamdată lucrurile stau aici. Sunt la Paris partizani și adversari ai perucilor de culoare. Și asta e semn rău. Toate inovațiile cu șanse de reușită au început prin a împărți opinia publică în două taberi.

Dar atât adversarii cât și partizanii modei celei noi, au la dispoziția lor argumente pe cât de

interesante, pe atât de spirituale. Cei dintâi, spun cu dreptate, că ființa omenească n'are dreptul să se schimbe în esență. Estetica umană nu se poate modifica. S'o primim și s'o păstrăm așa cum o ținem dela Dumnezeu. Suntem obișnuiți să-l deosebim pe om după câteva nuanțe ale ochilor, părului și a pielii sale, nuanțe bine stabilite de legea firească. A voi să eșim din această lege fixă, înseamnă să caricaturizăm.

La asta partizanii perucelor colorate răspund în mod nu mai puțin interesant. De ce, spun ei, posedăm noi liberul arbitru, dacă nu în scopul de a complectă și de a îmbogăți fizicul și moralul nostru? În virtutea cărei legi suntem oare ținuți să rămânem la o estetică, pe câtă vreme am pute-o lărgi cu folos? Ne-am obișnuit să stabilim armonii numai cu ajutorul părului negru, castaniu, blond sau roșcat. Cu toate acestea culoarea verde, roză sau albastră șade poate mai bine anumitor fizonomii. Să lăsăm cocoanele să poarte peruci colorate; cu vremea ne vom familiariza cu ele, și le vom găsi poate mai încântătoare ca acum.

Cât despre mine, iubiți cetitori, perucile verzi și albastre, nu sunt pe placul meu. Și mi-ar părea așa curios ca, întrebându-l vreodată pe cineva cum îi este iubita: blondă sau brună, el să-mi răspundă cu convingere:

„Verde!“

D. M.

RÂNDURI MĂRUNTE

Vestire prețioasă.

Administrația revistei „Cosinzeana“ a luat următoarea hotărâre:

Trimite de acum pân' la Anul-Nou „Cosinzeana“ de cinste tuturor acelor cari, dorind a avea această revistă în anul viitor, trimit de pe acum abonamentul pentru ea cel puțin pe jumătate din anul 1914 — 6 cor.

Vă rugăm, iubiții noștri cetitori, ca, întrucât prețuiți străduințele revistei noastre, — să faceți cunoscută această hotărâre între cărturarii din jurul Dvoastre, îndemându-i a se folosi de rarul privilegiu ce li se îmbie prin aceasta.

La Universitatea din Paris, terminate fiind înscrierile, — s'a aflat că s'au înscris în anul școlar de față, nu mai puțin ca 21.000 de studenți! Afară de celelalte școli înalte, ca teologii, felurite facultăți, școli de specialitate și medii. Tot laolaltă vor fi peste 50.000 de tineri, cari în toată dimineața aleargă străzile cu raftul mai mare ori mai mic de cărți subsuoară. Cu alte cuvinte ai putea face un oraș mare, dar încă puternic oraș, numai cu tinerii înscriși la școli în așa o cetate a culturei, cum e Paris-ul.

*

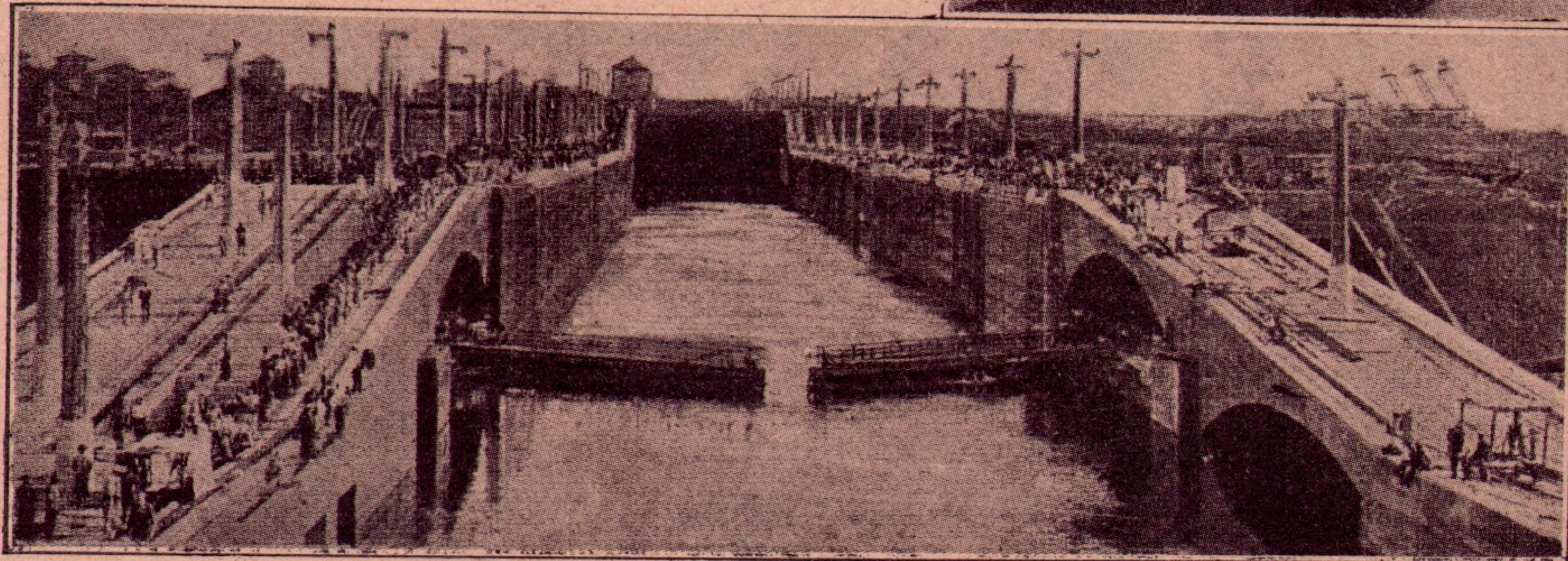
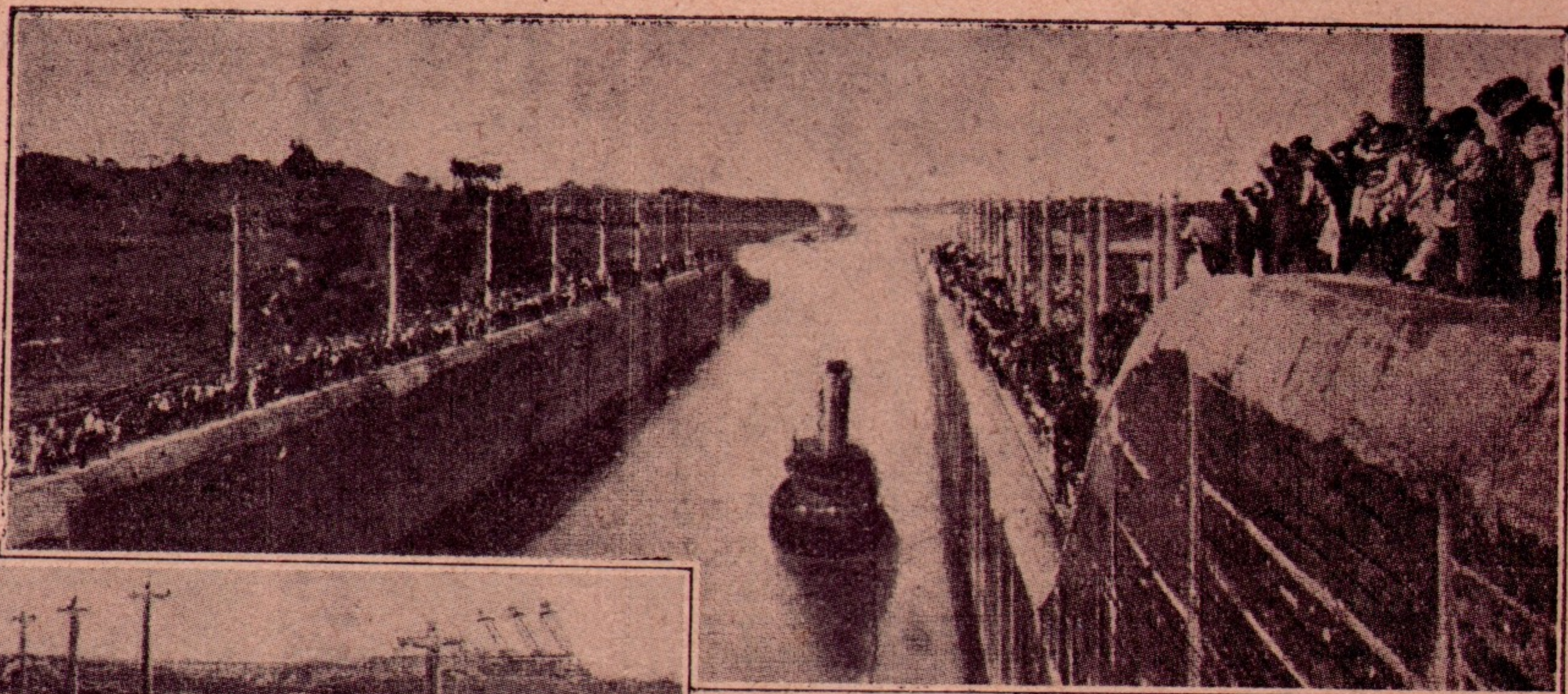
Despre Țarevna, a cărei chip îl aducem pe pagina 701 a numărului de față al „Cosinzei“, se vestește, că e în așteptarea unui fericit eveniment familiar, pe care îl așteaptă încurând. Lumea dela Curte, ba din toată Rusia, privește cu mare interes în fața acestui eveniment și toți roagă pe Dumnezeu să aibă norocul, ca noul născut să fie fecior, — căci Țarul are azi patru fete și numai un băiat, acela pe care îl vedeți pe aceeaș pagină fotografat cu mama sa împreună. E un băiat frumușel, care eră lumina ochilor familiei Țarului, dar acum, când a ajuns vârsta de 10 ani, iese la iveală că nu e băiat de viață, că suferă de un morb ce-l va răpune. Se păstrează mare taină în jurul acestei pătimiri a fiului de Împărat, de vor-

Duel între sălbatecii din Oceania. Mândri sălbateci, certați de moarte între sine, — de sigur pentru o neagră prea scilpicios de neagră, — s'au hotărât a se bate, ca cavalerii europeni, în duel. Și-au pus pețar împletit din fire de cocotier, coif din piele solzoasă de pește, și arma: lance de 2-3 metri, prinsă în dinți de rechin, ca, unde prinde, să rupă! Celalalt are „spadă“ cu dinți de rechin. Pe unde se ajung, e ca unde tai cu firezul, nu cu tăișul luciu al sabiei. Așa se ghiluesc până unul rămâne pe teren.

Vedere dela Canalul „Panama“.

Chipul dela dreapta ne arată trecerea unui remorcher prin stavilarele Canalului de Panama; chipul dela stânga, jos, porțile de închidere a intrării la unul din stavilarele canalului. — Iar amândouă chipurile ne arată cât de măreț, după frumos

plan e tăiat canalul și cum sunt zidiți țărmiu lui. Nu înzadar spun mândrii Jankey americani, despre canalul lor de Panama, că e „cea mai mare lucrare a veacurilor mai nouă!“ — Că așa și e.

bit însă se vorbesc multe. Unii spun că un anarchist rus, ajuns cu multă viclenie, servitor la Curte, i-a făcut acum 2 ani, un mare rău, o rană grozavă, pe când băiatul intră în scaldă nebănuitor, fără frică, însoțit de servitorul din vorbă. Și ci-că nu-i mai pot vindeca teribila rană, prin care a sângerat de i s'a scurs, așazicând, toată vloga de vieață! — Alții spun că morbul lui ar fi tuberculă de oase, — și nu e nădejde a mai fi om din el. — Și cum Țarul numai pe el îl are fecior, e dorință foarte ferbinte la Curte, ca noul fiiu cu care îl va dăruî soartea pe Țar și pe Țarevnă, să fie fecior, — ca să nu trebuiască să se gândească la regularea moștenirii tronului prin o rudă a Țarului, în afară de familia proprie a lui.

*

A căzut și Daucourt. Autorul articolului „Carpații“ din fruntea numărului nostru trecut, — un distins scriitor dela noi, — a avut inspirație adevărat profetică, când vorbea în acel articol despre minunatul zbor al Francezului Daucourt, care, plecând din mândra lui țară latină, a trecut în un măreț și neîntrecut zbor peste Germania, Austria, Ungaria, România, Bulgaria, Constantinopol, înaintând spre apele Iordanului, spre Marea-Roșie, ca să ajungă la ținta sa: Cairo! Dupăce trecuse și peste Bosfor și plutea deja asupra Aziei-mici, — autorul frumosului articol „Carpații“ spune inspirat:

„...Daucourt probabil va fi ajuns la țintă, când scriem aceste rânduri, probabil se va fi prăbușit pe undeva...“

Așa eră. Când alergătorul după mărețul vis de-a strătaia trei con-

tinente într'un zbor, — eră în preajma munților Taurus din Azia-mică, un vârtej uriaș de vânturi dușmane i s'a pus în cale și l'a luat în val-vârtejul seu, și pe-acî pe-acî să-i răpună vieața, ca o pedeapsă parcă a zeitelor văzduhurilor, că de ce a cutezat a gândi și a încercă un lucru așa de mare! Ci marele zburător nu și-a perdit capul, ci în așa zis „zbor planat“, ce se lasă în jos fără a mai da putere de mers *nainte*, a cercat se coboare. Dar când a fost aproape de pământ, vârtejul i-a răsturnat aeroplanul, care căzând jos s'a sfărâmat de tot! Ca prin minune însă, Daucourt și ortacul seu de drum, au scăpat teafări, — și s'au întors cu trenul înapoi spre Europa. Totuș al lor e cel mai mare dintre zborurile de până acum.

*

Regi îndatorați a se ucide.

În vara aceasta un preot misionar englez a ținut la Londra o conferință foarte interesantă despre un popor nomad din Uganda (Africa), cunoscut sub numele de *Bangori*.

Mai cu seamă a vorbit despre obiceiurile *Domnitorilor* acestui popor. Odată ce un rege al Bangorilor s'a suit pe tron, e declarat *sfânt*. Hrana lui se compune din lapte și carne de animale ce sunt îngrijite și păzite separat sub numele de cireada sfântă.

Când corpul regesc vine în atingere cu apa, adevă se scaldă, lucru ce se întâmplă la câțiva ani odată, căci de obicei regii se spală cu unt și grăsime de vită, — ziua aceea e o adevărată sărbătoare națională.

Legea de căpetenie a poporului Bangor, este, ca Domnitorul să fie întotdeauna tânăr. Dacă un rege

simte că a îmbătrânit, e dator ca singur să-și pună capăt zilelor.

Astfel când un rege simte că nu mai are destulă energie, tărie, cheamă în sfat pe toți bătrânii și le dă învățături despre starea afacerilor statului, și, laolaltă, iau măsuri ca poporul să nu sufere ceva prin moartea lui.

Apoi se retrage în locuința lui, împreună cu nevasta lui cea mai iubită — căci trebuie să se știe că regii Bangori, au ca și Sultanii, harem număros, — căreia îi cere cupa cu otravă.

Văduvele și șefii, căpeteniile triburilor, se îmbracă cu haina de jale, ung mortul, și dau poruncă să se schimbe păstorii cirezei sfinte. Făcându-se cunoscută moartea regelui, se începe între mulțimea de copii o luptă sângeroasă pentru urmarea la domnie.

De altfel, pe cât e modru, se ține în taină moartea, spre a amâna cât mai mult grozăviile înmormântării.

Când se află știrea morții, începe groaznica luptă.

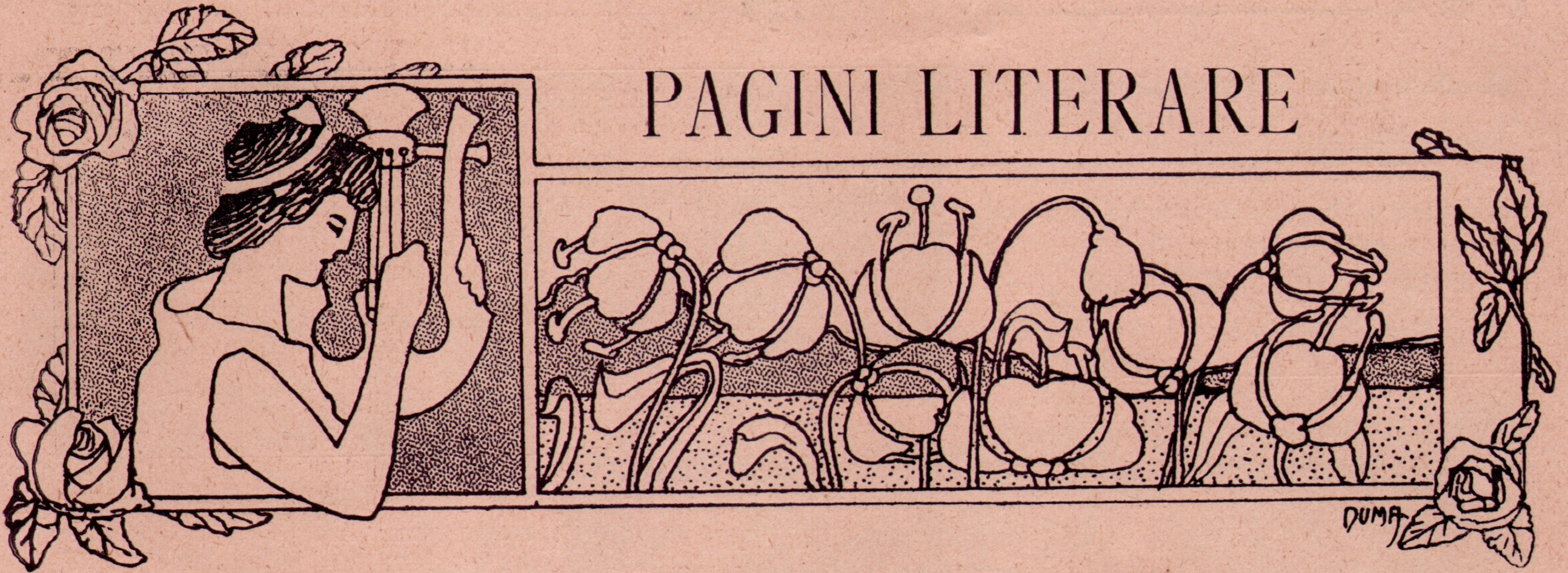
Băiatul care rămâne învingător, cu alte cuvinte care e mai puternic, va fi adevăratul urmaș, și abia atunci are loc înmormântarea.

Mulțimea de femei ale regelui acum rămase văduve, servitorii, bucătarii palatului, păstorii cirezei sfinte, toți sunt uciși! Cari sunt mai curajoși, beau otravă, iar alții sunt uciși cu niște ciomege cu cuie.

Cadavrele lor sunt puse în o groapă cu a regelui, ca spiritul lui să poată avea la îndemână servitorii de lipsă, și pe lumea ceealaltă.

PAGINI LITERARE

Rămâi cu mine.

*Rămâi cu mine 'n lumea mea senină,
Norocul meu de umbra ta se leagă,
Și visul și viața mea întregă.
Rămâi, izvor de pace și lumină.*

*Străbate-voi câmpiile în floare,
Cununi de crini pe fruntea ta voi pune,
Și 'n măreția soarelui ce-apune
Te-o adormi senina mea cântare.*

*Voi rupe dela soare strălucirea
Și dela noapte pacea liniștită,
Le-oi înfrăți cu-a ochilor ispită,
Prietini, cari acum pricep iubirea.*

*Și vecinic să-mi rămâi curată, sfântă,
Ca ziua care 'n piept mi-ai înviat-o,
Popoarele de gânduri, adorato,
Să vezi cum ți se 'nchină și te cântă.*

*Cu farmecul ce 'n jurul tău se lasă
Tu ești a mea. Rămâi, rămâi cu mine,
Înfăptuirea dorului de bine
Și visului meu gingașe mireasă!*

I. U. SORICU

La casa părintelui Mitrea.

T. MURĂȘANU

Săracu părintele Mitrea, că zile rele a mai fost ajuns. La multe s'a oprit cu gândul în ceasurile moi de sara, lângă ciaslov. După ce se potolea ograda și toate adormeau sub dragostea cerului nemărginit, se așeză în pervazul ferestrei, ascultă răsuflutele hrănite ale celor din jur, culegea o amintire, un crâmpeiu de cântec, se oprea la o grijă a vieții de mâne, — dar la așa ceva niciodată.

Cine știe ce să fi dat de preuteasa, că de-o vreme, parcă-i o pacoste pe capul lui. Răcnește pen-

tru toate nimicurile, ca lunecată din minți, cu ochii sticloși, cufundați în orbite, învârtindu-și pumnii în aer.

Preuteasa Rachi, eră un trunchiu colosal. În tinerete a fost frumoasă chiar, — rând pe rând însă, s'au îngropat aspirații, avânt, prilejuri de distracții; le-a dus pe toate, parcă valea din Tinoasa, cu creșterile și decreșterile ei regulate toamna și primăvara, — și din toate ce a mai rămas, ca amintire de odinioară, e „Nani“, fata ei.

Își aduce bine aminte încă, Doamna Rachi, de strălucirea unor seri cu lună, în cari „se tânguiau tălângile, clicoteau apele în fântâni și trandafirii vorbeau cu umbrele călătoare“, toate, toate îndemnând parcă sufletele la o reverie, la o visare fără margini. Popa eră tânăr atunci, — și eră lângă ea, sub nucul alb dela casa părintească...

...Dar cum trecură toate... Azi preuteasa pare petrecută foarte, și părintele, bătut de griji, e adus bi- nișor de spate...

...Ci totuș; parfumul zilelor trăite leagă adeseori două suflete pe totdeauna, să le topească unul în ce- lalalt nu alta, le împreună cu un fir minunat, care îm- prăștie durerea gândului cu sfârșit de toamnă, ca prin farmec. Așa se cugetă părintele Mitrea în ceasuri dulci de singurătate... Și sub umbra caselor parochiale din Tinoasa ar putea să fie așa.

Ce să fi dat peste preuteasa însă, că de-o vreme parcă-i o pacoste pe capul lui?!

Popa a fost din „nație“ și de-aceea preuteasa, cu pretenții de creștere, „cu mânuși“, și-a arogat un fel de drept capricios asupra părintelui Mitrea; drept suveran, care cu timpul a trecut în încăpățănare. Pă- rintele a înghițit, cât a înghițit, ani de-arândul; i-a plăcut chiar să creadă, că apucăturile preutesei sunt mai mult slăbiciuni femești; a tot tăcut părintele, până când odată a înțeles cu o durere ce-l apăsă ca o piatră grea pe suflet, că preuteasa e nebiruită, s'a făcut îngrozitoare. De-atunci n'o mai poate suferi. Îndată ce o vede că se înfurie, lărgindu-și gura înfricoșat, și înăl- țându-și un pumn în aer, — părintele pune mâna pe ciaslov și se face nevăzut...

Se mai întâlnesc doar, când preuteasa se 'ntoarce

dela oraș, umplând dricul cărucioarei alături de Nani, care, la fiecare zdruncinătură își arată două șiruri de dinți, crezând c'ar trebui să râdă. Doamna Rachi în vremea aceea se năpustește asupra băețandrului de pe capră, învârtindu-și furioasă pumnii 'n aer:

„Ianoș mă, te sparg de ne mai *hordoci* așa!... Tre-sar măruntaiele 'n noi...”

Ajunsă în ogradă, descălecând anevoios, cu pantofii, de sub cari se desprinde ființa unui picior uriaș, — preuteasa privește spre ușa de sticlă.

Popa vede din umbra de mătasă a odăii; știe, că i-a adus un pachet de tabac proaspăt. Își potrivește țevă pe dată ce aude: „Popo, mă!”, — își umple pipa și iar se face nevăzut... Acolo în singurătatea lui taciturnă, lângă ciaslovul cu paginile galbene, să-și toarcă gândurile vieții... O zi bună n'a avut de-atâta vreme... Nu-și aduce aminte de când, — doar de când cunoaște pe Nani. „Rachi e căpitan de pe-atunci... Da, preuteasa a luat proporții înspăimântătoare. S'a făcut nebiruită...” Și 'n puterea convingerii asupra acestor gânduri, părintele Mitrea simți o durere sfâșietoare, alunecându-i dela moalele capului pe șira spinării la vale...

Nani, pe lângă toată creșterea cuceritoare, cu care se laudă Doamna Rachi, că i-a dat-o, s'a învechit simțitor. „Săraca Nani, ca mâne eu voiu plecă pe-aici încolo, — și ea se va face tot mai veche...”

A drumărit'o preuteasa pe la multe petreceri, unde se fac cunoștințe, se schimbă păreri, se mai leagă sufletele chiar, — Nani însă, pe semne, n'a prea fost atrăgătoare; n'a prea vânat... Săraca, și pe zi ce merge îi tot mai veche...

La petrecerea din urmă doar, în Umbreni, eră cât pe-acî să facă Nani minuni. A fost o frumsețe de vară fără păreche, ziua aceea cu sfârșit de Iulie. Veneau din depărtare împrăștieri de talangă. Argintul picurilor de rouă scânteiau, ciripitul de ciocârlii se sfărâmă în nemărginirea văzduhului, alături de surâsul câmpului împodobit ca o mireasă, — cari toate, toate îndemneau parcă sufletele la o zburdare copilărească... Așa a fost dimineața aceea, când preuteasa s'a slobozit lângă Nani, făcând să se cutremure dricul căruții... Nani a prins să soarbă din parfumurile răcoroase ale dimineții aceleia, strângându-se tot mai mult lângă *mamă*, care amenință încruntată, învârtindu-și pumnii în aer, să spargă nu alta, pe băețandrul de pe capră, când roatele pocneau în bulgării enormi de pe drum.

În sala pavilionului improvizat, gătit frumos cu zorzoane de hârtie multicoloră, cu lămpi afumate, acățate de grinzi, — Nani s'a prezentat în toaletă albă. Cu tot ajutorul uriaș însă oferit de corset, săraca Nani, cu durere a trebuit să constate, că nu va putea obține forma, pe care o visă. A observat'o curând aceasta și ambiția Doamnei Rachi, făcând comparații cu celelalte fetișcane, cari își trăgeau cu ochiul viclean, privind arar spre Nani...

Arcurile țiganilor sclipiră în lumina razelor de

lampă, pe-o clipă doar, și acordurile unei romanțe căzură captivant, cutremurător, la fel c'o explozie misterioasă, întâmplată undeva pe-aproape... Tăcură apoi repede, parcă s'ar fi ascuns în pereții pavilionului.

Nani s'a agățat și ea de brațul unei prietene și s'a pierdut printre părechile vesele...

*

„E cam lung în grumaz și uscat, dar destul că-i *teolog*, și Nani și-a petrecut cu el noaptea întreagă”, — își zise Doamna Rachi, bucuroasă, în răcoarea dimineții, învârtindu-și pumnii câte-odată pe de-asupra lui Ianoș, care moțâia pe capră, cu ochii ca două cepe:

„Mână mă...”

La două săptămâni s'au trezit, că bate la poartă tânărul cleric, cu care își petrecuse Nani de minune în Umbreni. Lung-lung, cât o prăjină, în negru și mănuși, cu mărul lui Adam covregat de-abinelea; de câteori voiă să vorbească, având mișcări, parc'ar vrea să înghită ceva.

I-au făcut o primire splendidă. Părintele Mitrea a gustat o clipă de repaos, căci în întreagă casa parochială s'a făcut ca o lumină.

Fire de argint pluteau în aer, peste bolțile de ramuri și freamătul de foi, — iar sub pomii din grădină ropăiau arar fructele pe iarba moale ca mușchiul.

Tânărul cleric s'a forțat să apară cât mai drăguț, cult și cu pretenții. Și-a netezit regulat, la intervale, câte un fir de mustață; a schimbat cuvinte tovarășite de-o seriozitate respectabilă cu Doamna preuteasă; i-a povestit, părintelui Mitrea, evocându-i amintiri din umbra zidurilor de seminar, și n'a esitat a fi cât mai afabil cu Nani. I-a vorbit de florile din glastre; de petrecerea din Umbreni, făcându-i, printre șire, câteva declarații chiar, la fiecare propoziție încheiată, arătându-și buza dublă...

De atunci a trecut a doua toamnă cu neguri de argint, peste podgoriile stropite cu peatră verde; se scuturară fructele pe pomii din grădină, a dat freamătul uscat în zăvoaie, — și visul părintelui Mitrea, învrâstat cu fire de beteală aurită, încetul pe încetul a trebuit să se risipească: *Tânărul cleric* n'a mai dat prin Tinoasa. Și Nani se făcea tot mai veche. Preuteasa, ca oprită de-o putere fermecătoare în năravurile-i nebiruite, și-a apucat făgașurile vechi, — iar părintele scăpat lângă ciaslov, în singurătatea lui taciturnă... Rar preuteasa se gătia cu Nani la vreo petrecere, legând atâtea nădejdi de ea, — și atunci stă să răstoarne casa, așa-i plouau răcnetele, până umplea dricul cărucioarei, făcând să se cutremure roatele sub povară:

„Mână Ianoș!”

În vreme ce părintele Mitrea eră bucuros, că poate să răsufle câteva clipe mai în tihnă plimbându-și barba pe paginile galbene ale ciaslovului.

Abătute se 'ntorceau în ziua următoare, colbuite, purtând linii de indispoziție pe față, parc'ar fi flămânde amar...

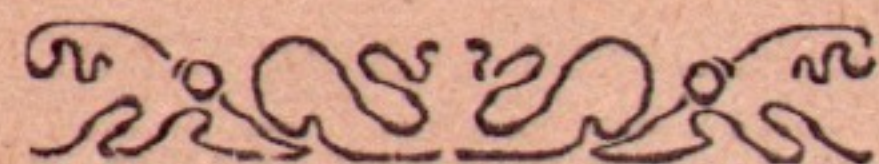
În dreptul porții, Doamna Rachi tresare, se ridică, despletindu-și trupul uriaș, cu pumnii pe de-asupra lui lanoș:

„Te sparg de mă mai scuturi așa! Se clătesc măruntaiele în mine, mă!“ Ajunsă în ogradă, privește spre ușa de sticlă:

„Popo, mă...“

Din umbra de mătasă a odăii pornesc frecări ușoare de ciubote...

Părintele știe, că i-a adus un pachet proaspăt de tabac. Își potrivește țevă; își umple pipa bine, privind în pământ și iar se face nevăzut...

Cântec.

*Oaspeți nechemăți sosiră
La porțița-mi încuiată.
Să deschid? — Au să mă vadă
Iar cu fața 'nlăcrimată,*

*Și-or vorbi prin sat de mine
Câte 'n stele, câte 'n lună,
Iară fetele bătrâne
Vor zvonî că sunt nebună...*

*Ce să fac? — Deschid; tot una,
Ce s'ascund când ei știu bine,
Că durerea mă robise
De când te-am pierdut pe tine!...*

LIVIA REBREANU

PIANUL

GEORGES COURTELINE

Mă mutasem în rue de Donai și ședeam de vreo opt zile în noua mea locuință, când negustorul care-mi închiriasse pianul, intră într'o bună dimineață la mine, însoțit de doi hamali în flanele albastre vărgate cu alb, din cari eșeau niște bicepsi năpraznici ce se umflau ca niște frânghii.

Omul nu rosti decât un cuvânt:

„Pianul meu?...“

După care, zărind instrumentul, care strălucea într'un colț de odaie:

„Sosesc la timp!, suspină el cu ușurare, ștergându-și fruntea plină de sudoare. Ei, voi de colo, puneți mâna pe pian și scoateți-l de aici!“

Eram aiurit.

Întrebai:

„Dar ce te-a găsit?“

Dar cum rămâneă surd la întrebarea mea, urmând să-i încurajeze pe hamali, cărora le strigă: „Sus cu el băieți! Așa!... Luați frânghia asta și legați-l.

— Într'adevăr, nu te 'nțeleg, îi declarai eu. Am închiriat acum un an acest pian dela dta, cu prețul de cincisprezece franci pe lună, pe cari ți i-am plătit punctual. Respectul pe care l'am avut întotdeauna pentru proprietatea altuia, m'a făcut să-l îngrijesc cât am putut mai bine: niciodată o altă mână decât a mea, nu i-a poleit metalul și nu i-a uns lemnul cu lac japonez. L'am îngrijit mai bine decât dacă ar fi fost al meu. Și acum, ce e cu dta? De unde furia asta? Pentru ce vrei să mă lipsești de o mobilă pentru care îți plătesc chirie, pe care o întrețin în stare bună, și care mă distrează în momentele mele de singurătate?“

Îmi răspunse:

„Nu trebuie să te muți din fosta dtale locuință, fără o autorizație expresă din parte-mi, căci nu închiriez nici un piano, fără ca portarul clienților mei să-și pună și el iscălitura în josul actului de locațiune. Aceasta e pentru mine o garanție indispensabilă. Or, dta ai schimbat un domiciliu pentru un altul. În acest moment, eu sunt în mâinile dtale, ai putea să spui acum că pianul meu este al dtale, și să-l păstrezi. La urma urmei eu nu te cunosc pe dta. Știu eu dacă ești cinstit ori nu? Cine-mi dovedește că îți plătești datoriile altfel, decât în mod silit? Cine-mi spune că nu ai polițe neachitate pe piață și că mâne nu ți se va pune sechestru pe mobile... din cari pianul meu face și el parte?.. Și acum, te rog să-mi înapoiezi pianul, căci dacă nu, trimit să-i cheme pe agenți și depun o plângere de abuz de încredere în mâinile procurorului Republicei“.

Tot vorbindu-mi astfel, negustorul de pianuri mă fulgeră cu privirile sale, niște priviri negre, încărcate de ură. Cât mi-ar fi plăcut să-i sparg capul! Numai că, iacă, sunt un om liniștit, iubesc intimitatea locuinței și-mi place să-mi farmec singurătatea lungilor și posomorâtelor seri de iarnă, cântând diferite arii la pian. Perspectiva de a rămâneă fără el mă tulbură, așa că înghiții șuvoiul de ură, care mi se urcă în gâtleej.

„Câte vorbe zadarnice, făcui eu. De altfel, dacă cuvântul îți pare o garanție insuficientă, voi trimite servitoarea să-l roage pe portar să pună iscălitura sa în josul actului de închiriere al...“

Aș! Nici nu mă lăsă să sfârșesc.

„Inutil!, urlă intrelocutorul meu. Îmi bat joc de portarul dtale. Vreau pianul meu și atâta tot. Ei, voi de colo, ridicăți-l cu băgare de seamă! Unul din voi să-l tragă spre dânsul!“

Eră în acelaș timp cel mai feroce dar și cel mai perspicace dintre oameni; așa că, cetind în ochii mei tainica mea neliniște, nu șovăi nici un moment de a-și sacrifica rapacitatea plăcerii de a mă năcăji, lipsindu-mă de o distracțiune la care găceă că țineam foarte mult. Ce mizerabil! — Însfârșit, cedă... nu fără a pretinde din parte-mi opt franci pe lună mai mult

pentru pianul său. Și încă aveă aerul că-mi face un bine.

Atunci îl strigai pe portarul Arnoult și după ce se urcă la mine, îi explicai ruga mea. Absurd ca un sofism, prost ca o turmă de porci, și cu creerul mai astupat decât o sută de flacoane de eter laolaltă, portarul meu nu voi să înțeleagă nimic; dar presimțind că voiam să-i cer un serviciu, nu șovăi nici un moment.

„Nu, declară el cu simplitate, nu voi face ceea ce cereți dela mine.“

Și de ce mă refuză? Doamne, pentru plăcerea, pentru singura plăcere, de a-mi face rău.

Înzadar stăru-i eu:

„Te rog, semnează actul acesta, domnule Arnoult! Ce avantajiu găsești în a nu-mi aduce acest mic serviciu?“

— De fel!, urlă Arnoult. Nu! nu! nu! Pianul acesta face parte din mobilierul care-mi răspunde de solvabilitatea dtale, și nu-l voi lăsa să iasă. De unde știu eu că ai cu ce-mi plăti chiria, când vă voi prezenta chitanța?

— Dar sufrageria mea?

— Îmi bat joc!

— Dar garnitura mea de cămin în valoare de o miie două sute de franci?

— Puțin îmi pasă de garnitura dtale!

— Și biblioteca mea de lemn de păr înegrit, pe care am plătit-o cu două sute de napoleoni?

— Îmi bat joc de biblioteca dtale. Pianul nu va eși de aici; iată tot ce am de spus“.

Astfel vorbi Arnoult portarul, și deodată mi se limpezi privirea asupra realității lucrurilor. Am înțeles că oamenii sunt răi, și inima mea lipsită de pete, inima mea curată, inima mea naivă, se umplu subit de o ură neîmpăcată. Strâns ca într'un șurub, de acești doi oameni tot atât de infami, tot atât de înverșunați unul ca și celalalt, de a mă lipsi, fără motiv, de o distracție scumpă mie, mi-a venit în gând să neutralizez aceste forțe și să le reduc la neant prin aplicarea principiului *Similia Similibus*.

„Scoateți instrumentul de aici; nu mai am nevoie de el, strigai eu negustorului de pianuri.

— Mă opun la aceasta!, urlă portarul.

— Ba îl voi scoate, căci îmi garantează creanța, strigă negustorul.

— Te voi împiedeca pe ori-ce cale, zbiază portarul, căci el răspunde de plata chiriei.“

Sunt trei ani de atunci; trei ani de când acești doi imbecili, victimele complicității lor, se ceartă pentru o proprietate de care eu singur mă folosesc, strigând când unul când celalalt, că pianul e al lor. În vremea asta eu cânt la un pian, care nu mai este al nimănuia, slăvind înțelepciunea Tatălui Ceresc, care a știut să facă din prostia insondabilă a oamenilor, un contrapunct al uimitoarei lor răutăți.

Trad. de: A. C.

„IN BULGARIA...“

Sub acest titlu au scos dnii *C. Paul* și *A. Marcu* o foarte interesantă broșură în „Biblioteca Istorică“ a revistei „*Flacăra*“ dela București. E o descriere pe scurt a întregii ridicări a României asupra Bulgariei și a celor pățite și pătimate de armatele române prin Bulgaria.

Începe cu a arăta cum s'a zmul, așazicând, cu puterea, decretul de mobilizare, de cătră cetățenii cari cereau războiul cu multă îndârjire, atunci când Regele se îndoia încă să-l pornească! Sunt foarte interesante capitolele care deschid broșura cu descrierea acestor întâmplări. — Descrie apoi trecerea armatelor, felul cum au fost primite de poporația bulgară, — cuprinderea orașelor, — lupta contra colerei, (pagini foarte mișcătoare), — iar un capital vorbește despre Vlaicu în Bulgaria, descriind foarte duios rolul ce a avut dragul nostru frate în campania aceea.

Are descriere de orașe și de sate bulgărești. — Simțămintele Bulgarilor față de România. Un Bulgar le zicea: Și dacă luați voi acum câteva sate și orașe dela noi, ni-le dați voi iară napoi, peste 5—6 ani, când moare „ăla“ (arăta spre Austria, înțelegînd pe împăratul ei) și când voi mereți să vă luați Ardealul, iar noi ne luăm napoi Dobrogiă!..“ Cu așa visuri se mângăie Bulgarii pentru pierderea Cadrilaterului. — Câți bani a lăsat armata română prin Bulgaria, — și altele și altele!

Recomandăm interesanta broșură. Costă numai 60 fileri și 5 fil. de porto. Se capătă la Librăria S. Bornemisa în Orăștie.

CRIMA LUI

SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

III.

Lusance, 12 August.

I-am scris Teresei, după cum îi făgăduisem, că s'ănătos și mă simt bine. M'am ferit însă de a-i spune, că am adormit într'o sară în bibliotecă în fața geamului deschis, și m'am ales cu un guturaiu, căci biata femeie ar tăbări cu dojenile, asupra mea, ca parlamentele asupra regilor. „Cum puteți fi așa lipsit de judecată la vârsta dvoastră, domnule!“ ar fi neîncetatul cântec. Ea săraca în simplitatea ei crede, că judecata crește și ea cu anii. Iar eu îi par excepție în privința asta.

Neavând aceleași motive de a-mi ascunde pățania în fața doamnei de Gabry, îi povesti-i visul cu deamănuntul. Îl povesti-i așa cum e în ziarul acesta și cum a fost pe când dormiam. Căci meșteșugul născocirilor nu-l cunosc. Ce-i drept, povestind sau scriind ce mi s'a întâmplat, e cu puțință să fi adaus pe ici pe colea împrejurări sau cuvinte prin apa cărora n'am trecut, dar n'am făcut-o ca să întortochez adevărul, ci mai mult din dorința aceea tainică de a lămuri și întregi ceea ce eră întunecat și încurcat, și poate ce-

dând dragostei mele față de alegorie, pe care am primit-o în copilărie dela Greci.

Doamna de Gabry mă ascultă cu multă plăcere.

— Vedenia dtale, îmi zise apoi, e încântătoare, trebuie să fie omul foarte de spirit, ca să vadă astfel de lucruri.

— Așadar, îi răspunsei, sunt de spirit și eu, când dorm.

— Când visezi, îmi răspunse dânsa repede, iar dta visezi întotdeauna!

Știu eu bine, că doamna de Gabry n'avea altă nizuință vorbindu-mi astfel, decât, să-mi facă plăcere, dar și numai gândul acesta vrednicea întreaga mea recunoștință, și în spiritul acesta de recunoștință și dulce amintire îl însemn eu în caetul de față, pe care-l voi receti până la moarte și care nu va putea fi cetit de nime altul afară de mine.

Zilele ce urmară le întrebuițai, ca să isprăvesc inventariul manuscriselor din bibliotecă. Câteva vorbe confidentiale, ce-i scăpară domnului Paul de Gabry de pe buze îmi pricinuiră o surpriză foarte dureroasă și mă hotărâra să-mi urmez altfel lucrul, decum îl începusem. Aflai dela dânsul, că averea domnului Honoré de Gabry, rău îngrijită de atâta amar de vreme, și în mare parte prăpădită prin falimentul unui bancher, căruia nu voi să-i spună numele, această avere, zic, n'a ajuns în mâna moștenitorilor „pair“-ului de odinioară, decât în formă de imobile ipotecate și datorii cu neputință de achitat.

Domnul Paul, în înțelegere cu tovarășii săi de moștenire, se hotărâse să vândă biblioteca, și eu trebuia să caut mijloacele de a îndeplini vânzarea asta cât se poate de avantajos. Cum sunt însă stein de ori ce afacere de negustorie, mă hotărâi să cer sfatul unui librar al prietinelor mei. Îi scrisei, să vină la Lusance, iar așteptându-l îmi luai bățul și pălăria și începui să cercetez bisericile din jur, dintre cari într'unele sunt inscripții funerare, cari n'au fost relevate corect.

Îmi părăsi-i deci prietini și plecai în hagialăc. Cercetând ziua întreagă bisericile și țintirimele, făcând vizite pe la preoții și notarii satelor, mâncând la han cu samsarii și negustorii de vite, dormind în cerge cu miros de spichinat, gustai o săptămână întreagă plăcerea pașnică și adâncă de a vedea, gândindu-mă la cei morți, cum își împlinesc cei vii munca lor zilnică. În ce privește obiectul cercetărilor mele, nu făcui decât niște descoperiri mediocre, cari nu-mi pricinuiră decât o bucurie moderată și prin urmare sănătoasă și lipsită de oboseală. Relevai câteva epitafuri interesante și adausei la comoara aceasta mititică încă vreo câteva rețete de bucătărie țărănească, pe cari binevoi să mi le pună la îndemână preotul unei biserici.

Îmbogățit astfel mă rentorsei la Lusance. Curtea de onoare o străbătui cu mulțumirea de sine a unui burghez, care sosește însfârșit acasă. E un efect al bunătații doamnei și domnului de Gabry, sentimentul a-

cesta; impresia, care o aveam atunci, când mă aflam în prag, dovedește mai bine decât ori ce argumentare, ce excelentă eră ospitalitatea dlor.

Intrai până în salonul cel mare, fără să fi întâlnit pe cineva; castanul ce-și întindea aici frunzele spre lumină, mi se părea un prietin. Ceea ce văzui însă în urmă pe poliță, îmi pricinui o astfel de surpriză, încât îmi îndreptai cu amândouă mâinile ochelarii pe nas, ca să-mi câștig o asigurare măcar superficială, că într'adevăr exist. Mintea mi se umplu într'o clipită de zeci de idei, dintre cari cea mai probabilă eră, că am înebunit. Mi se părea cu neputință, să existe ceea ce vedeam, și-mi eră cu neputință, să nu privesc minunea asta ca ceva existent. Ceea ce-mi pricinui surpriza, eră, cum spuneam, pe poliță, care se întindea de-alungul marginii de jos a oglinzii mele livide și pătate.

Aruncai o privire în oglindă și pot spune că am văzut odată în viață icoana deplină a uimirii. Îmi detei însă mie însumi drept și-mi dovedi-i că m'a uimit ceva într'adevăr uimitor.

Obiectul ce-l examinam cu o uimire pe care nici judecata rece n'o putea micșora, stetea cu totul nemișcat în fața acestei cercetări. Persistența și fixitatea fenomenului excludea ori ce ideie de halucinație. Sunt cu totul scutit de astfel de boale de nervi, cari să-mi tulbure simțul vederii. Cauza acestora e datorită de obicei neorânduieilor stomacale, iar eu, slavă Domnului! sunt înzestrat cu un stomac admirabil. De altfel nălucirile sunt totdeauna însoțite de împrejurări particulare și anormale, cari înfioară și le inspiră un fel de groază chiar și halucinațiilor. Ori, eu nu simțiam nimic de felul acesta; obiectul pe care-l vedeam, deși imposibil în sineși, îmi părea în toate condițiile firești ale realității. Ah! O mai puteam eu privi?! Ochii mi se umplură de lacrimi, și trebuia să-mi șterg îndată ochelarii.

Însfârșit trebuia să alung ori ce îndoială și să constat, că înaintea ochilor mei stetea o zină, zina pe care o visasem asară în bibliotecă. Eră ea, să știți, că eră ea! Avea încă aceeaș înfățișare de regină copilărească, aceeaș atitudine zveltă și plină de mândrie; în mână ținea aceeaș vergea de alun; purta aceeaș căiță cu două coarne, iar coada rochiei de brocart, tot așa îi șerpuiă în jurul piciorușelor. Aceeaș față, acelaș mijlocel. Eră într'adevăr ea! Și ca să nu mă pot înșelă, ședeă și acum pe dosul unei cărți vechi, asemuitoare Cronicei de Nürnberg. Ținuta-i nemișcată, mă liniști nițel; mă temeam acum să nu scoată alune din trăistuța și să-mi zvârle iarăș cojile în față.

Steteam așa, cu brațele în jos și gura căscată, când deodată auzi-i glasul doamnei de Gabry:

— Te uiți la zină, domnule Bonnard? Ce zici, seamănă?

Grăia foarte repede; avui însă destulă vreme să văd că zina mea nu eră decât o statuetă în ceară colorată, modelată cu mult gust și sentiment de o mână încă nedepinsă. Fenomenul, cu toate că eră adus acum

la o deslușire rațională, totuș nu încetă de a mă uimi încă. Prin cine și cum a ajuns doamna de pe Cronică la existență materială? Voiam să știu acum și asta.

Întorcându-mă spre doamna de Gabry, observai că nu eră singură. Lângă dânsa stetea o fetiță îmbrăcată în negru. Avea niște ochi căprui și dulci, ca cerul din Île-de-France și plini de inteligență și nevinovăție. În capătul brațelor sale subțirele se frământau două mânuțe mlădioase, dar rumene, cum se și cuvine unor mâni de fetiță. Prinsă în haina-i de merinò, eră zveltă ca un copac tânăr, iar gura ei măricică dovedea un caracter deschis. Nici nu pot spune, ce mult mi-a plăcut copila asta. Nu eră frumoasă, dar cele trei gropițe, din obrăjori și din bărbie, râdeau întotdeauna, iar întreaga ei ființă, care aveă încă stângăcia nevinovăției, aveă un nu știu ce brav și plin de bunătate.

Privirile-mi se întoarseră dela statuietă la fetiță și o văzui roșindu-se până după urechi, dar fără să încerce a-și ascunde sfiala.

— Ei bine, îmi zise doamna de Gabry, care eră obicinuită cu distracția mea și-și repetă bucuros întrebarea, — e într'adevăr doamna, care a intrat la dta să te vadă, când ai lăsat fereastra deschisă? Nu-i vorbă, a fost cam îndrăzneată dumneai, dar dta încă ai fost nesocotit. O recunoști?

— Ea-i, răspunsei eu, și tocmai așa o văd acum pe poliță, cum am văzut-o atunci pe masa din bibliotecă.

— Dacă-i așa, îmi replică doamna de Gabry, pricina acestei asămănări ești mai întâi dta, care, cu toate că ești lipsit de ori ce putere a fantaziei, cum ne spuneai mai ieri-alaltăieri, îți ști povesti visurile în culori așa de vii, apoi eu, care am ținut minte și am știut repovesti fidel visul, însfârșit și înainte de toate domnișoara Jeana, care în urma îndrumărilor mele precise a modelat în ceară, ceea ce vezi în fața dtale.

Doamna de Gabry prinse fetița de mână, pe când vorbiă, ea însă se zmulse și o tuli în parc.

Doamna de Gabry începù s'o strige:

— Jeano!... Cum poți fi așa sălbatecă? Vino încoaci, să te cert!

Dar înzadar; Jeana dispăruse în frunziș, ca o căpriță speriată. Doamna de Gabry se lăsă în fotelul care mai rămăsese în salonul acesta dărăpănat.

— Aș fi foarte surprinsă, să nu-ți fi vorbit bărbatu-meu până acum de Jeana, îmi zise dânsa. Ni-e foarte dragă și-i o copilă fără seamăn. Spune-mi drept, cum îți place statuieta?

Îi răspunsei, că-i o lucrare plină de spirit și de bun simț, dar că autoarei îi lipsește studiul și practica; mai departe, că mă simt nespuse de înduioșat, când văd, că niște degete tinerele au putut brodă astfel de minuni pe canavaua unui biet moșneag, și au putut întrupa cu atâta strălucire visurile lui de palavragiu.

— Dacă îți cer părerea, adause doamna de Gabry, o fac fiindcă Jeana e orfană. Crezi, c'o să poată câștiga ceva parale făcând statuiete, ca asta?

— Asta, nu, îi răspunsei eu. Și n'are de ce vădă rău. Domnișoara, după cum spui dta, e foarte plăpândă și foarte simțitoare; eu te cred, și văd lucrul acesta și în fața dânsi. Vieța de artist însă are zgudui, cari fac să-și piardă cumpătul și sufletele cele mai tari. Făptura aceasta tânără e plămădită din alt lut; e făcută să iubească. Măritați-o!

— N'are pic de zestre, îmi răspunse doamna de Gabry.

Apoi scoborând nițel glasul:

— Dtale, domnule Bonnard, îți pot spune totul. Tatăl copilei acesteia a fost un financiar bine cunoscut. Învârteă afaceri mari. Aveă un spirit aventuros și ademenitor. Nu eră om necinstit: se înșelă pe sine înainte de a înșelă pe alții. Și, poate, asta încă-i o dibăcie. Noi aveam adeseori legături cu dânsul. Ne cucerise pe toți: pe bărbatu-meu, pe unchiul meu, pe verii mei, pe toți! Ruina îi fu neașteptat de repede! În dezastrul acesta, — ți-a povestit-o și Paul, — unchiul și-a pierdut trei sferturi din avere. Pe noi ne-a atins cu mult mai puțin pacostea, căci n'avem copii!... El muri încurând după nenorocirea asta, nelăsând nimic, nimic în urmă-i; tocmai asta mă îndreptățește, să afirm, că a fost om cinstit. Dta trebuie că-i cunoști numele, căci îl vedeam așa de des în gazete: *Noël Alexandre*. Nevastă-sa eră foarte drăguță; trebuie să fi fost foarte frumoasă odată. Îi cam plăcea să se arate în lume. A dovedit însă multă bărbăție și demnitate pe vremea catastrofei. La un an după moartea lui închise apoi ochii și dânsa; iar Jeana rămase singură în lume. Din averea sa personală, care eră destul de frumoasă, biata fată nu-și putuse mântui nimic... Doamna Noël Alexandre eră din familia Allier, fica lui Achille Allier, din Nevers.

— Fica Clementinei! exclamai eu. Clementina-i moartă și ficăsa deasemenea-i moartă! Omenimea se compune aproape numai din morți, așa de mic e numărul celor vii în fața mulțimei celor ce și-au isprăvit cărările vieții. Ce-i așadar vieța asta, care-i mai scurtă și decât scurta memorie a oamenilor?

Și rosti-i în mintea mea următoarea rugăciune:

„Privește de acolo de unde ești azi, Clementino, privește inima aceasta înghețată acum de vârstă, dar al cărei sânge clocotea odinioară pentru tine și spune-mi nu înviază ea la gândul de-a iubi, ce-a mai rămas din tine pe pământ. Toate se duc, cum te-ai dus și tu și fică-ta; vieța însă e nemuritoare; pe ea trebuie s'o iubim în făpturile sale neîntrerupt înoite.

„Așa eram eu cu cărțile, ca un copil cu arșicile. Vieța mea în zilele ei din urmă, capătă și ea un înțeles, un interes, o rațiune de a fi. Sunt bunic. Ne-poata Clementinei e săracă. Nu vreau s'o îngrijască și s'o înzestreze nimeni altul decât mine“.

Văzându-mă, că plâng, doamna de Gabry se despărta încet și mă lăsă singur.

— urmează —

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE VREMURI”. Prețul 2 cor. În acest volum, care este al treilea în „Biblioteca scriitorilor dela noi”, ce apare sub auspiciile Asociațiunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într'o limbă frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deopotrivă de interesant dela început până la sfârșit.

2. *Stefan Lázár* — *Al. Ciura*: „FLOAREA BETULIEI”. Prețul cor. 1.80. Un splendid roman din epoca asiro-babiloniană zugrăvind sfâșietoarea tragedie a femutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărâmă tot, numai frumoasa și fermecătoarea ovreică: Iudita — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să-și scape neamul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂDUVIOARA”. Prețul 1 cor. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage pe cari dilectanții le pot predă cu succes și spre mulțumirea publicului, la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de spirit și de vervă și autorul a umplut cu acest volum de monoloage un mare gol în literatura noastră dramatică.

*

Toate aceste trei cărți noi au apărut în editura „Librăriei S. Bornemisa” din Orăștie și se pot procura pentru suma de K. 4.80.

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se pot comandă dela administrația revistei pentru :: suma de cor. 15.— ::

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă amândouă colecțiile pentru suma de 13 coroane.

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa” în Orăștie. —

	Cor. fil.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2.—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2.—
Al. Ciura: Amintiri	1.60
I. Dragoslav: Volintjirii	1.80
L. Rebreanu: Frământări	1.50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2.—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1.80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1.80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1.60
A. Hamat: Noua lege militară	2.—
E. Borcia: Versuri flușturate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1.—
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2.—
I. Slavici: Mara, roman	2.—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Dauș	2.—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2.50
D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul	2.—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1.—
N. Zaharia: Amorul	1.—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—30
V. Conta: Încercări de metafizică	—60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice. Miracol, 3 acte tr. Minulescu	—30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—80
Eftimiu V.: În temnițele Sтамbulului	—40
Onoto Vatana: Priveghitoarea Japoneză	—40
Memoriile lui Napoleon	—80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—80
Eroii Unirii: Jertfa lui C. Negri	—80
Marchiza de Pompadour	—80
Napoleon în Rusia	—80
Don Juan Rege	—80
Crimele teroarei	—80
Lacroix D.: Puiul Vulturului, prelucrată de D. Iacobescu	—80
Dr. G. Stănculescu: Boalele ochilor și îngrijirea lor	—20
Gârboviceanu și Chelariu: Snoave	—20
Eugen Todie: Robii pământului	1.50
H. Becher Stowe: Coliba lui Moș Toma, roman	—30
Al. Cazaban: Rozica	—30
Ohnet: Jale și bucurie	—30
T. Liviu: Războiul Romanilor cu Hanibal tr. N. Pandele, I/II	—60
Courteline G. — H. P. Petrescu: Învingeri strălucite, piesă	—30
Micul mincinos, comedie în 2 acte, local. de Bujorel	—30
Mirande: Zoe, comedie într'un act	—24
Wilde O.: Nuvele, trad. de Dr. I. Broșu	—50
N. Zaharia: Vieața și opera lui Eminescu	3.—

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —